

Demokratska kontrola i parlamentarni nadzor nad odbranom i sigurnošću

U skladu sa svojim mandatom i relevantnim obavezama država članica OSCE-a, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) pruža podršku Bosni i Hercegovini (BiH) u unapređenju rukovođenja sektorima odbrane i sigurnosti. Misija sarađuje sa vlastima u cilju jačanja demokratske kontrole i parlamentarnog nadzora nad Oružanim snagama BiH (OS BiH), kao i nad sigurnosnim i obavještajnim agencijama u BiH. U tom cilju, Misija pomaže tijelima vlasti, civilnom društvu i drugim akterima da na održiv način povećaju svoje kapacitete za nadzor nad cjelokupnim djelovanjem oba sektora. To uključuje prilagođenu podršku tijelima za parlamentarni nadzor na državnom nivou u obavljanju njihovih uloga, pomoć u postavljanju pravnih parametara i izdvajanju odgovarajućeg finansiranja, unapređenje transparentnosti, odgovornosti i integriteta, kao i zaštitu ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH.

Ključni izazovi

Iako Zakon o parlamentarnom nadzoru koji je donijela Parlamentarna skupština BiH (2018. godine), Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH (2009. godine) i Zakon o nezavisnim i regulatornim tijelima za policijske snage BiH (2008) pružaju snažnu zakonodavnu osnovu za nadzor koji vrše Zajednička komisija za odbranu i sigurnost Parlamentarne skupštine BiH (PS BiH) i Ured parlamentarnog vojnog povjerenika, i Odbor za žalbe građana na rad policijskih službenika u policijskim tijelima na nivou BiH, BiH treba ojačati njihovu ulogu i kapacitete.

Nedostatak materijalnih resursa i stručnog osoblja u Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost BiH, Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika i Odboru za žalbe građana na rad policijskih službenika u policijskim tijelima u BiH predstavlja prepreku njihovoj sposobnosti da doprinesu parlamentarnom nadzoru sektora sigurnosti i odbrane. Na primjer, Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika još uvijek nedostaje funkcionalna baza podataka koja bi mu omogućila da prati dešavanja i napredak u pitanjima vezanim za upravljanje karijerom i zaštitu ljudskih prava pojedinačnih pripadnika vojske. Na to se nadovezuje manjak saradnje i povjerenja između tijela za parlamentarni nadzor i sigurnosnih i odbrambenih institucija, civilnog društva, akademske zajednice i medija.

Ovi nedostaci, od kojih je većina identifikovana u nalazima nezavisne procjene stanja koja je provedena pod pokroviteljstvom Misije 2021. godine, su (1) usporavanje tempa usvajanja ključnih zakona u sektorima odbrane i sigurnosti, te (2) za rezultat imaju nedovoljan stepen provedbe zaključaka i preporuka Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost i parlamentarnog vojnog povjerenika, naročito onih koji u velikoj mjeri zavise od političke volje. Na primjer, tokom perioda od januara 2015. godine i decembra 2019. godine, obuhvaćenog tom procjenom stanja, akteri sa izvršnim ovlaštenjima u sektorima odbrane i sigurnosti su realizovali u potpunosti manje od 30% takvih zaključaka i preporuka Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost.

Uloga Misije

Kao dio procesa reforme odbrane u BiH, Misija je odigrala suštinsku ulogu u pružanju pomoći uspostavljanju Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost PS BiH i Zajedničke komisije PS BiH za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH 2003. godine, kao i Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika. Misija je takođe pomogla PS BiH da otvori radno mjesto stručnog savjetnika unutar Sekretarijata Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost, koji sada savjetuje članove Komisije i parlamentarnog vojnog povjerenika.

Podrška OSCE-a jačanju parlamentarnog nadzora u BiH se pruža u skladu sa ključnim principima i obavezama koje proističu iz [OSCE-ovog Kodeksa ponašanja u vojno-političkim aspektima sigurnosti](#). Taj ključni normativni dokument predstavlja osnovu ne samo za osiguravanje djelotvorne demokratske kontrole vojnih, paravojnih i snaga unutarnje sigurnosti, obavještajne službe i policije, nego i za garantovanje odobrenja troškova za odbranu i sigurnost od strane zakonodavnog tijela.

Misija je jedan od ključnih međunarodnih partnera Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost i parlamentarnog vojnog povjerenika i radi na unapređenju njihove suštinske nadzorne uloge. Na primjer, omogućavajući periodične posjete ta dva tijela komandama i jedinicama OS BiH, kao i policijskim agencijama na državnom nivou, Misija im pomaže da prikupe najnovije informacije i da ocijene stepen provedbe njihovih zaključaka i preporuka.

Kao dio pomoći pružene izgradnji kapaciteta Sekretarijata Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost, Misija omogućava posjete njihovog osoblja tijelima za parlamentarni nadzor u drugim državama članicama OSCE-a i učešće na regionalnim događajima. Te razmjene iskustava uključuju razgovore o regionalnim dešavanjima, trendovima i inicijativama u parlamentarnom nadzoru sektora odbrane i sigurnosti i omogućavaju planiranje budućih aktivnosti. Posjete omogućavaju Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost i njenom Sekretarijatu da doprinesu parlamentarnom dijalogu i saradnji u

regionu putem pojačane međuparlamentarne saradnje i razmjene najboljih primjera iz prakse.

Misija je 2024. godine, zajedno sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost, RACVIAC-om – Centrom za sigurnosnu saradnju u Jugoistočnoj Evropi i DCAF-om – Ženevskim centrom za upravljanje sigurnosnim sektorom, suorganizovala Godišnji sastanak predstavnika odbora za odbranu i sigurnost parlamenata jugoistočne Evrope u Sarajevu. Događaj okuplja zastupnike i osoblje njihovih sekretarijata kako bi razgovarali o dobrim praksama u parlamentarnom nadzoru i potencijalnoj ulozi parlamentarne diplomatije u jačanju sigurnosti i mira u regiji. Jedna od ključnih tema je OSCE-ov Kodeks ponašanja o političko-vojnim aspektima sigurnosti. Osnovan 2006. godine, ovaj forum za izgradnju povjerenja odražava kontinuirani angažman Misije s tijelima za nadzor odbrane i sigurnosti.

Daljnje jačanje parlamentarnog nadzora nad sigurnošću i odbranom

Prepoznajući da je funkcionalan i demokratski odgovoran sektor odbrane i sigurnosti nezamjenjiv za stabilnost i mir, Misija pruža podršku daljnjem jačanju parlamentarnog nadzora sigurnosnih i odbrambenih kapaciteta u BiH.

Podrška Misije Zajedničkoj komisiji za odbranu i sigurnost BiH, Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika i Odboru za žalbe građana na rad policijskih službenika u policijskim tijelima na nivou BiH uključuje: omogućavanje njihovih posjeta za procjenu

stanja u vojsci, policijskim i drugim sigurnosnim agencijama i lokacijama u BiH, upoznavanje članova Komisije sa relevantnim pravnim i strateškim okvirom i jačanje saradnje između zakonodavnih i izvršnih tijela vlasti u BiH. Takva podrška doprinosi poboljšanju stepena provedbe preporuka koje su tijela za parlamentarni nadzor uputila institucijama izvršne vlasti i jača njihovu ulogu u osiguravanju da su sredstva za odbranu i sigurnost odgovorna i da koriste građanima.

Zajedno sa drugim izvršnim tijelima OSCE-a i Parlamentarnom skupštinom OSCE-a, Misija će potpomoci regionalnu saradnju i dijalog između tijela za parlamentarni nadzor nad odbranom i sigurnošću. Misija podržava stalnu platformu za strukturiranu razmjenu mišljenja između komisija za sigurnost i odbranu, kroz razmjenu najboljih primjera iz prakse, kao i razgovor o savremenim i novonastalim prekograničnim sigurnosnim prijetnjama i izazovima, uključujući organizovani kriminal i korupciju, terorizam, širenje naoružanja, neregularne migracije, trgovinu ljudima te prirodne i druge katastrofe.

Za više informacija
skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini
Fra Anđela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

